

Anton Dolinar - Lúčinski

(1847–1930)

Izvleček

Dolinarji so prišli v Lučine v drugi polovici 18. stoletja. Bili so in so še lučinski mežnarji in organisti. Iz tega rodu je tudi Anton Dolinar, ki je bil 31 let lučinski župnik. Zgradil je novo farno cerkev. Po upokojitvi (1910) je napisal zgodovino lučinske župnije. Njegovo glasbeno delo je bilo ves čas tesno povezano z ustanovitvijo in aktivnostmi v Cecilijanskem društvu Ljubljana, saj je kot govorec nastopal na njihovih občnih zborih in pisal članke v Cerkvem glasbeniku. Kljub nekaterim indicem, da naj bi tudi komponiral, tega nismo uspeli dokazati. Dolinarjevo najpomembnejše delo je tako njegov prevod knjige (nemškega) duhovnika in skladatelja Ignaza Martina Mittererja (1850–1924) Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik, z naslovom Najimenitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi.

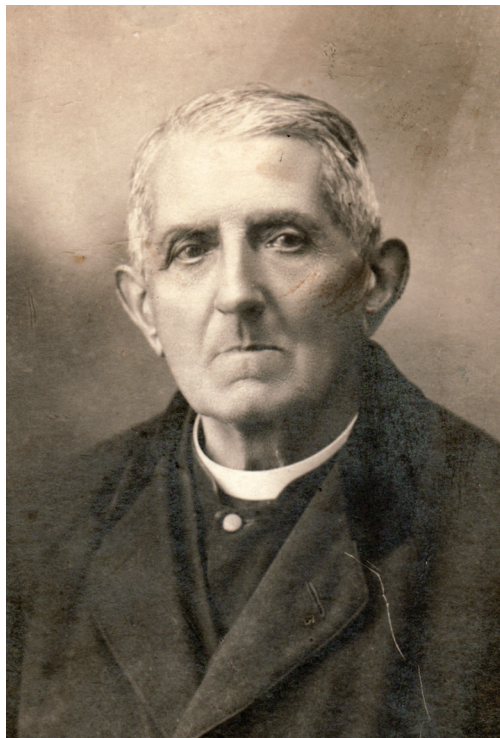
Ključne besede: Anton Dolinar – Lúčinski, lučinski mežnarji, organisti, zgodovina lučinske župnije, Cecilijansko društvo, Cerkvem glasbenik, Ignaz Martin Mitterer.

Abstract

Anton Dolinar - Lúčinski 1847–1930

The Dolinars came to Lučine in the second half of the 18th century. They were and still are Lučine sextons and organists. Anton Dolinar, who was priest in Lučine for 31 years, was also from this family. He built the new parish church. After his retirement in 1910, he wrote a history of Lučine parish. His musical work was throughout closely connected with the founding of the Cecilia Society in Ljubljana, since he appeared as speaker at its general assemblies and wrote articles in Cerkvem glasbenik. Despite some indications that he also composed, we did not succeed in proving this. Dolinar's most important work is thus his translation of a book by the German priest and composer, Ignaz Martin Mitterer (1850–1924), Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik, entitled The most eminent Church provisions on Catholic church music.

Key words: Anton Dolinar – Lúčinski, Lučine sextants, organists, history of the Lučine parish, St. Cecilia Society, church music, Ignaz Martin Mitterer.

Anton Dolinar - Lučinski pri osemdesetih.

Anton Dolinar je izšel iz lučinskega rodu Dolinarjev, ki so se tam pojavili v drugi polovici 18. stoletja. Vse doslej je bila večina lučinskih mežnarjev in organistov iz tega rodu. Prvi med njimi je bil Matevž Dolinar, rojen okoli leta 1750. Zapisa njegovega krsta nismo našli, zato ne poznamo njegovega izvora. Debeljak je leta 1936 zapisal, da je bil *glasbenik in skladatelj dr. Anton Dolinar (1894), profesor in vodja Pevske zveze v Ljubljani, rojen že na Trati, sorodnik lučinskega Antona Dolinarja*.¹ V naši raziskavi nismo uspeli dokazati sorodstvenih povezav med lučinskimi in drugimi glasbeno nadarjenimi Dolinarji iz Poljanske doline, čeprav tega ni mogoče povsem izključiti.² Lučinski Anton je bil pravnuk Matevža, prvega Dolinarja na Lučinskem, ki je bil lučinski mežnar. Njegov sin Pavel (1785–1851) je bil prvi lučinski krojač, njegov sin Luka (1813–1883), Antonov oče, pa še eden od lučinskih mežnarjev iz rodu Dolinarjev.

Anton se je rodil 11. 1. 1847 na Frtici v Zadobju št. 12, Luku Dolinarju in njegovi drugi ženi Ani, roj. Potočnik. Ko je imel pet let, so se preselili v lučinsko mežnarijo, saj je bil oče tamkajšnji mežnar. Nadarjenega fantiča je poslal v škofje-loško deško šolo, ki jo je obiskoval v letih 1855–1859. Šolanje je nadaljeval na ljubljanski klasični gimnaziji, kjer je leta 1867 maturiral. V nižji in srednji šoli je bil vsako leto med odličnjaki. Vpisal se je na ljubljansko bogoslovje. Pri dobrih triindvajsetih letih, po treh letih študija, je bil 9. 7. 1870 posvečen za duhovnika, teološke študije pa je zaključil naslednje leto. V letih 1871–1875 je bil kaplan na Dobrovi pri Ljubljani. Potem je bil štiri leta prefekt v Alojzijevišču, domu za dijake klasične gimnazije v Ljubljani, od tu pa je 12. 8. 1879 prišel župnikovat v Lučine,

1 *Škofja Loka in njen okraj*, str. 72.

2 Oče dr. Antona Dolinarja, rojenega na Trati št. 9, po domače Pri Jernejcu, je bil Gregor, mati pa Terezija, roj. Bernik. Antonov ded je bil Luka Dolinar, babica pa Elizabeta, roj. Potočnik, za katera pa ni dokazov, da bi bila bližnja sorodnika bodisi lučinskih Dolinarjev bodisi brebovniških Potočnikov, prednikov Lučinskega Antona Dolinarja. Podatke o domačem imenu rojstne domačije je posredoval Jure Ferlan v e-pismu.

kjer je ostal enaintrideset let. Za čas pred njegovim prihodom v Lučine je zanimiv doslej še nepoznan zapis dobrowskega župnika Lesjaka: »*Prvo sv. mašo je pel na Dobrovi in mil. gospod stolni prošt, poznejši knezoškof ljubljanski, dr. Ivan Zlatoust Pogačar sam je imel pri tej slovesnosti cerkveni govor (pridigo, op. T. K.). Dne 19. julija 1871 je bil dekretiran za kapelana dobrowskega, kjer je služboval do dne 21. oktobra 1875. Z Dobrove ga pokliče knezoškof Pogačar v Ljubljano v Alojznico, kjer je bil vsem nam zelo priljubljen prefekt do 15. avgusta 1879. - Bilo mu je na ponudbo, da bi se »višje« povzdignil, pa ljubezen do domačega kraja in zares apostolska gorečnost in priprostost ga je vlekla v rojstno faro lučinsko. /.../ Ta gospod zna posebno dobro grščino, pa tudi v vseh drugih strokah je dobro podkovan, ker mu je Stvarnik podelil deset talentov.*»³

Anton Dolinar je živel skromno, dosledno se je držal moralnih načel duhovnika in vzgojitelja. Odločno je nastopal proti pretiranemu pitju alkoholnih pijač. Zelo je varčeval in vsa prihranjena sredstva, vključno s plačilom za dolgoletno poučevanje otrok branja, pisanja in računanja, je namenil za gradnjo nove lučinske cerkve. Posebno veselje je kazal do cerkvenega petja in glasbe nasploh. Sicer pa je bil vesele narave. Ob sobotnih večerih je zahajal v domačo gostilno k Vovšarju, kjer so včasih peli pa tudi vrgli karte. O tem je na Lučinskem ohranjenih več anekdot.

Dolinar je v domačem okolju med starimi ljudmi zbiral ljudske pripovedke, vraže in navade ter jih opisal v posebnem poglavju v *Kratkem opisu župnije (lokalije) lučinske* ...⁴ Njegove zapise je Marija Stanonik vključila v knjigo o folklornih pripovedih iz Poljanske doline in njenega pogorja.⁵ O dogajanjih na Lučinskem je poročal tudi v dnevniku *Slovenec*, na primer o posvetitvi nove cerkve.⁶

Po pripovedovanju starih ljudi iz Lučin je Anton Dolinar sam zaprosil za sorazmerno zgodnjo upokožitev in ne za premestitev v drugo župnijo. Leta 1910 se je umaknil v Dom usmiljenih bratov v Kandijo pri Novem mestu. O njegovi odločitvi je bilo takrat med domačini izrečenih veliko besed in brskanja po zame-rah, kar pa je za današnji in prihodnji čas brez vsake vrednosti. Njegova odločitev govori o izčrpanosti in – po sedanjem vedenju – pregorelosti, ki je sledila velikim naporom pri vsestranskem upravljanju lučinske župnije, predvsem pa gradnji cerkve. Ko se je odpočil in opomogel, je začel zbirati podatke za zgodovino lučinske župnije, ki jo je napisal zadnje leto bivanja v Kandiji. Leta 1916 je bil nastavljen za upravitelja župnije Zalog pri Cerkljah na Gorenjskem, kjer je ostal dobra tri leta. Leta 1919 ga že najdemo kot duhovnega vodnika v Repnjah pri Vodica, kjer so imele šolske sestre III. reda sv. Frančiška dekliško osnovno in gospodinjsko šolo. Leta 1929 je odšel v Mekinje pri Kamniku v *konvent*, manjšo samostansko enoto reda usmiljenih bratov, kjer je preživel zadnji dve leti življenja. Svojo biser-

3 Lesjak, *Zgodovina Dobrowske fare*, str. 141.

4 Stanonik, Antona Dolinarja opis lučinske krajine iz leta 1870, str. 147–157.

5 Stanonik, *Nekoč je bilo jezero*, str. 87–89.

6 Dolinar, Cerkveni letopis. *Slovenec* XXVIII, 1900, št. 198, brez paginacije.

no mašo, šestdeseto obletnico nove maše, je še dokaj čil daroval na Brezjah, 9. julija 1930. V tem času je imel med živečimi duhovniki ljubljanske škofije najdaljši duhovniški stan. Umrl je 5. 11. 1930, pokopan je na mekinjskem pokopališču ob samostanski cerkvi, kjer ima lep spomenik. Pogreba se je udeležilo večje število hvaležnih Lučinčanov, ki so znali ceniti njegove zasluge za napredek njihove župnije in kraja.

Anton Dolinar je za Lučine pomemben predvsem zaradi treh velikih dejanj:

- leta 1870 je še kot študent teologije opisal lučinsko lokalijo oziroma kasnejšo samostojno župnijo,
- v letih 1898 do 1900 je zgradil novo lučinsko cerkev,
- leta 1915, ko je že živel zunaj svojega domačega kraja, je zaključil s pisanjem *Kratke zgodovine župnije sv. Vida v Lučinah*; to delo je osnova za vsa zgodovinska in druga raziskovanja tega območja.

V nadaljevanju bomo o vsakem od naštetih dejanj zapisali nekaj podatkov in misli.

Pred leti so v zapuščini I. Vesela, ki je bil v letih 1868–1869 kaplan v Poljanah, našli rokopis Antona Dolinarja z naslovom *Kratek opis župnije (lokalije) Lučinske v zemljepisnem, zgodovinskem, gospodarstvenem ter običajnem oziru*. Rokopis se nahaja v NUK v Ljubljani. Primerjava obeh zapisov, tega in kasnejše *Kratke zgodovine* sicer kaže na njuno povezanost, pri čemer je prvo delo iz leta 1870 predvsem gospodarske, etnološke in narodopisne narave, drugo iz leta 1915 pa je namenjeno predvsem osebam, ki so tako ali drugače povezane z Lučinami, šolstvom in gradnjo nove cerkve. Obe deli se med seboj v veliki meri dopolnjujeta in le redko ponavljata. »*Za strokovnjaka je najpomembnejši tisti del, ki govori o gospodarskem in splošnem življenju njenih prebivalcev; posebno dragocene so opazke o prehajanju od lesenih na zidana bivališča in njihovo notranjo opremljenost ter snago, ki jo avtor neprestano poudarja kot pomemben dejavnik zdravja,*« je v uvodu k objavi *Kratkega opisa* zapisala Marija Stanonik.⁷

Gradnja nove cerkve je zapleten projekt, v katerega so vpleteni številni strokovnjaki, tudi umetniki, mojstri in delavci različnih strok; Dolinar jih je vse uspešno povezoval. Iz opisa priprav in gradnje se kažejo njegove sposobnosti oziroma talenti, ki bi jih danes poimenovali menedžerske: narisal je osnovne načrte, pridobil potrebna dovoljenja in soglasja, zbral za stanje in razmere na Lučinskem neverjetno veliko vsoto denarja, in sicer okoli 30.000 goldinarjev oziroma 60.000 kron. Organiziral je oddajo del in nadziral gradnjo. Predstavljamo si, da je bil dan za dnevno na nogah, tekal okoli domačih in sosednjih kmetov ter drugih prebivalcev in se dogovarjal za prevoze ter pomoč pri gradnji. Poiskal je mojstre zidarje, tesarje, kleparje in mizarje. Posebnost nove cerkve so tudi vsa vitražna okna. Poiskal je slikarja, v Lučinah rojenega Matijo Bradeška (tedaj že s priimkom Bradaška, v Kranju) za poslikavo sten, za izdelavo oltarjev pa kiparja Jožefa

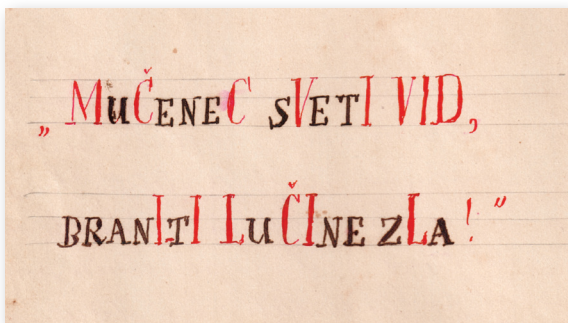
7 Stanonik, Antona Dolinarja opis lučinske krajine iz leta 1870, str. 147–157.

Grošlja iz Selc. Sam je sestavil kronograme v latinskem jeziku, ki jih je slikar prenesel na sveže ometane stene. Nazadnje je poskrbel še za nove orgle, ki jih je izdelal orgelski mojster Milavec. Prvič so se oglasile leta 1908, prav za sprejem in zlato mašo lučinskega rojaka, ameriškega misijonarja Jožefa Buha.

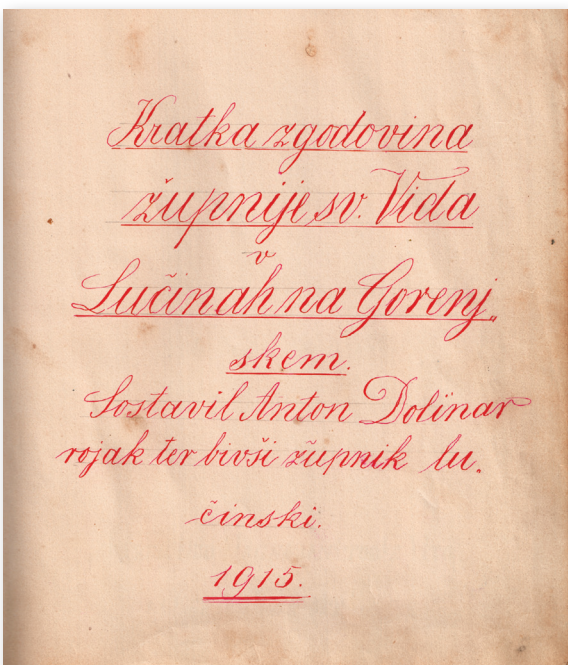
Dolinar si je v Lučinah postavil dostojen spomenik. Glede na njegov poklic in poslanstvo je treba razumeti, da je dal prednost gradnji nove cerkve in ne šole, obeh namreč v tako majhnem in dokaj revnem kraju ni bilo mogoče istočasno graditi.

V *Kratki zgodovini župnije sv. Vida v Lučinah* so številni nepogrešljivi podatki, brez katerih bi bilo proučevanje lučinske župnije izjemno oteženo, ponekod celo nemogoče. Majhni kasnejši popravki nekaterih podatkov so zanemarljivi in v ničemer ne zmanjšujejo vrednosti Dolinarjevega dela. V kasnejših raziskavah lučinskega območja skoraj ne najdemo poglavja, kjer se ne bi sklicevali nanj, ali ga vsaj omenjali. Dolinar je bil več pisarja, njegovi zapisi se berejo tekoče, saj je stavke oblikoval v lepem in za tisti čas dokaj sodobnem jeziku. V zapisanem naletimo na precej danes že opuščenih starih besed, ki so jih v našem otroštvu stari ljudje še uporabljali, na primer mesti se (= ubadati se), razpetija (= poslopje) in druge. Letnica nastanka *Kratke zgodovine* je skrita tudi v zapisanem kronogramu v slovenskem jeziku.

Razmišljanje naj sklenem s trditvijo, da Anton Dolinar prisotnost na Lučinskem še vedno izpričuje po svojih pomembnih delih in je upravičeno vključen tudi v tamkajšnjo galerijo znamenitih Lučinčanov.

Kronogram iz *Kratke zgodovine*, 1915; originalni zapis.

Prva notranja stran *Kratke zgodovine župnije sv. Vida v Lučinah*, 1915; originalni zapis.

Uvod

V glasbenem pogledu je vedenje o cecilijancu⁸ in duhovniku A. Dolinarju veliko bolj v senci preostalih Dolinarjev iz Poljanske doline, tudi župnikov in glasbenikov – skladateljev: Luke Dolinarja⁹ in dr. Antona Dolinarja.¹⁰ V zvezi z

- 8 Izhaja iz *cecilijanstva*, gibanja v zadnji tretjini 19. stol. (po 1860) za obnovo in reformiranje katoliške **cerkvene glasbe**, imenovanem po sv. Ceciliji, zavetnici cerkvene glasbe, glasbenikov, izdelovalcev glasbenih instrumentov, pevcev, izdelovalcev orgel in pesnikov. Zagovorniki *cecilijanstva* so odklanjali cerkveno glasbo, na katero je vplivala dunajska (glasbena) klasika in z njo pretirano rabo instrumentov (dela npr. F. J. Haydna, W. A. Mozarta, L. van Beethovna idr.), pretirano vnašanje prvin posvetne glasbe ali belkantovske melodije in zahtevali povrnitev k pravemu slogu a cappella 16. stol., še posebej h G. P. d. Palestrini, čigar skladbe naj bi bile zgled za vso cerkveno glasbo (npr. maša). Središče *cecilijanstva* je bilo v Regensburgu (Nemčija) v krogu skladatelja Michaela Hallerja (1840–1915). Kot duhovno gibanje pa je *cecilijanstvo* vplivalo tudi na sodobno umetniško glasbo (npr. F. Liszt, A. Bruckner idr.) in 1868 doseglo ustanovitev Vsesplošnega cecilijanskega združenja (ACV).

Prvi tak reformator na Slovenskem je bil Gregor Rihar, za njim pa Blaž Potočnik in Luka Dolinar. Po zgledu cecilijanskega društva za nemško govoreče dežele je bilo Cecilijansko društvo leta 1877 ustanovljeno v Ljubljani, leta 1887 pa še v Mariboru. Glavni pobudniki zanj so bil pater Hugolin Sattner, Anton Foerster in Angelik Hribar. Tudi njihov društveni namen je bil »povzdiga in pospešek katoliške cerkvene glasbe ... na podlagi cerkvenih določb in ukazov. Skrb svojo obrača na:

- a) gregorijansko koralno petje,
- b) figuralno mnogoglasno petje starejše in novejše dobe,
- c) cerkveno orgljanje,
- d) cerkveno petje v domačem jeziku,
- e) instrumentalno godbo, kjer je, in v koliko ne nasprotuje cerkvenemu duhu.«

Za širjenje svojih idej so cecilijanci potrebovali svojo šolo in glasilo. Ustanovili so Orglarsko šolo, ki je v času svojega obstoja (1877–1945) vzgojila skoraj 400 organistov (ti pa so po deželi vodili tudi posvetne zборе), in list *Cerkveni glasbenik*, najstarejšo slovensko glasbeno revijo, ki je kmalu prerasla apologetičnost, tj. cerkveno področje in objavljala članke z vseh področij glasbe in muzikologije.

Cecilijanstvo pa je bilo tudi liturgično gibanje in je veliko pripomoglo k obnovi liturgične glasbe. Vendar pa je slabo vplivalo na razvoj prebujanja slovenskega naroda po 1948, ker se je preveč zgledovalo po nemškem vzoru. Hkrati je anahronistično vsiljevalo slog iz 16. stol. in s tem zaviralo razvoj glasbenega romantizma v slovenski cerkveni glasbi. To je trajalo do 1903, ko mu je okrožnica papeža Pija X. *Tra le sollecitudini* dala novo vsebino. Po tem dokumentu je postalo Cecilijansko društvo osrednje gibalno v skrbi za umetniško, sodobno in slovensko cerkveno glasbo.

- 9 Križnar, Dvoje obletnic rojstev glasbenikov – kulturnih delavcev Ločanov v letu 1994, str. 265–272 in isti, Luka Dolinar (1794–1863), str. 207–222.
- 10 Križnar, Dvoje obletnic rojstev glasbenikov – kulturnih delavcev Ločanov v letu 1994, str. 265–272 in isti, /Dr./ Anton Dolinar (1894–1953), str. 171–194.

njim pa tudi z navajanjem njegovih (biografskih) podatkov in slik zato najdemo precej napak oziroma zamenjav.¹¹ Da pa smo ga »našli« tudi kot glasbenika, ima največ zaslug dr. Tone Košir,¹² tudi soavtor tega članka. Tudi marsikatera (glasbeno) manj specializirana bio- ali bibliografija posebej ne opozarja na to.¹³ Spet druge bio- in bibliografije so A. Dolinarju pripisale še druge dejavnosti, marsikatera od njih je bila tesno povezana prav z glasbo: »[...] slovenski rimskokatoliški duhovnik, nabožni pesnik, pisec cerkvenoglasbenih člankov, skladatelj in prevajalec [...]«. ¹⁴ Tudi nekaj redkih omemb različnih avtorjev o glasbenem delu A. Dolinarja po naknadnem pregledu, ni relevantnih.¹⁵ Prav tako ni bilo moč najti še ene redke in morebitne Dolinarjeve skladbe *Prošnja*.¹⁶ Tudi v tem in prejšnjem primeru gre lahko za katero od že omenjenih zamenjav z enim ali drugim prej omenjenim Dolinarjem.

G. prefekt A. Dolinar prosi besede in govori v daljšem jako zanimivem govoru (katerega hočemo pozneje tu vsega natisniti) o rabi latinskega jezika pri slovesnih mašah, o ugovorih zoper latinski jezik in o pesmarici, ki naj bi se tudi pri nas sestavila iz toliko sto in sto pesmi, ki jih imamo. Dobro zerno naj se izbere, pleve pa zaveržejo; pesmarica pa naj bi se poterdila in sicer tekst in napevi po visokočast. ordinariatu. — Da se pesmarica sestavi, o tem so bili vsi navzoči enih misel; živahna debata pa se je začela pri vprašanji: kdo jo bode sestavljal. Konečno je obveljal nasvet: naj se to izroči odboru „Cec. društva“, ki naj si pa poišče izvedenih mož po deželi, kateri bodo z odborom delali za pesmarico.

Fragment iz *Cerkvenega glasbenika* (CG, 1, 1878, št. 4, str. 30):

razprava A. Dolinarja na 2. občnem zboru Cecilijinega društva Ljubljana (25. 7. 1878).

- 11 Slika v *Slovenskem biografskem leksikonu* (v: splet <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi175826/> z dne 27. 7. 2014) je nepravilna oziroma je slika, objavljena pri Antonu Dolinarju, slika /dr./ Antona Dolinarja.
Edo Škulj ga npr. v: *Leksikonu cerkvenih glasbenikov* (str. 68) loči oziroma razdvoji od (dr.) Antona Dolinarja kot st. (kar je seveda tudi bil), vendar taka oznaka za neposredne sorodnike ni najbolj primerna.
- 12 Mag. Tone Košir, dr. medicine, ki me je (osebno) kar nekaj časa nagovarjal k tejle raziskavi, saj pravzaprav do omenjene omembe tudi meni A. Dolinar ni bil znan kot še eden od glasbenikov in duhovnikov s tega (širšega) škofjeloškega področja (op. avt. F. K.).
- 13 Razen tega, da je bil A. Dolinar cecilijanec in, da se je »[...] kot mlad duhovnik navdušeno udeleževal cecilijanskega gibanja v ljubljanski škofiji, nastopal kot govornik na Cecilijanskih občnih zbora, pisal cerkvenoglasbene članke v CG (1878→), prestavil v slovenščino Mittererjevo knjižico Določbe o katoliški cerkveni glasbi [...]« (v: Dolinar A., splet: <http://archive.today/cLOvv/> z dne 27. 7. 2014) o njem žal (s podkrepljenimi dokazili) drugega ne vemo.
- 14 Wikipedia ([http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Dolinar_\(skladatelj\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Dolinar_(skladatelj))) z dne, 27. 7. 2014.
- 15 Pri uglasbitvi Ignacija Hladnika *Bodi nam pozdravljena* (v: *Slavimo Gospoda - Bogoslužna pesmarica in molitvenik*, str. 160) ni nikjer dokazano, da gre ali za besedilo ali glasbo A. Dolinarja, kot navaja Edo Škulj (v: *Leksikon cerkvenih glasbenikov*, str. 69).
- 16 Popis gradiva v NŠAL 202, Cecilijansko društvo v Ljubljani (škatali 1 in 2).

Dolinar in glasba

Biografski podatki tudi ne dokazujejo, da bi bil A. Dolinar posebno glasbeno izobražen. Zapis v *Župnijski kroniki*¹⁷ pa Dolinarja prikaže tudi v tej luči, saj je »[...] še zadnji dan svojega življenja (5. 11. 1930, v Mekinjah; op. F. K.) maševal, tri dni prej (2. 11. 1930, op. F. K.) pa je še v žup. cerkvi pomagal pri petju oficija¹⁸ za duše umrlih v vicah [...].« Kot »govorec«¹⁹ v okviru svojih aktivnosti Cecilijanskega društva Ljubljana pa je omenjen že na njegovem 2. občnem zboru (25. 7. 1878).²⁰ Društvo je imelo 316 članov, med njimi pa kar 57 ustanovnih članov in več kot 300 naročnikov *Cerkvenega glasbenika* (v nadaljevanju: *CG*). Iz naslednjega je razvidno, da je Dolinar mdr. razpravljal povsem konkretno, strokovno o »[...] o rabi latinskega jezika pri slovenskih mašah, o ugovorih zoper latinski jezik in o pesmarici, ki naj bi se tudi pri nas sestavila iz toliko sto in sto pesmi, ki jih imamo. Dobro z/e/rno naj se izbere, pleve pa zav/e/ržejo; pesmarica pa naj bi se pot/e/rdila in sicer tekst in napevi po visokočast. ordinariatu. – Da se pesmarica sostavi, o tem so bili vsi navzoči enih misel; živahna debata pa se je začela pri vprašanji: kdo jo bode sestavljal. Končno je obveljal nasvet: naj se to izroči odboru »Cec. društva,« ki naj si pa poišče izvedenih mož po deželi, kateri bodo z odborom delali za pesmarico [...].«²¹

Omenjeni Dolinarjev govor je moral biti pravi traktat, saj je potem v *CG* izšel v kar štirih nadaljevanjih.²² V celotnem tekstu Dolinar odločno zagovarja uporabo izključno latinskega jezika pri petju. Torej gre za podporo izključno liturgičnemu, tj. latinskemu jeziku; tudi na koru in v prezbiteriju petje ne sme biti v slovenskem jeziku. Ni čudno, da se je v glavnem v jezikovnem pogledu dotikal cerkvene glasbe, saj je bil Dolinar pravi poliglot.²³ Dolinar je govoril tudi na 3. občnem zboru Cecilijinega društva (7. 8. 1879).²⁴ Še vedno je govora o latinščini v liturgiji in petju; kako tudi ne, saj je bil Dolinar veliko večji poliglot kot pa glasbenik, kaj šele skladatelj. A. Dolinar se je še pojavil v *CG*, zdaj kar dvakrat zaporedoma v rubriki *Dopisi*²⁵ V obeh delih z naslovom *Iz hribov* (= loških, Lučine, op. F. K.) avtor opiše razmere v (cerkveni) glasbi, ki jim je moral biti kos tudi zaradi gojenja cerkvenega, tj. liturgičnega petja v župnijski cerkvi sv. Vida, kjer je bil župni upravitelj (1879–1910), torej v svojih rodnih Lučinah. Obe (objavljeni) besedili je pod-

17 Župnijski urad Mekinje pri Kamniku, zv. II, str. 66–67 (kopijo hrani avtor).

18 *Officium divinum* je molitveno bogoslužje (op. avt. F. K.).

19 Kaj lahko smatramo za to? Aktivni član, razpravljaivec ...

20 *Cerkveni glasbenik*, 1, 1878, št. 4, str. 29–31.

21 *Cerkveni glasbenik*, 1, 1878, št. 4, str. 30.

22 *Cerkveni glasbenik*, 1, 1878, št. 5, str. 39–41, št. 6, str. 47–49, št. 7, str. 55–57 in št. 8, str. 62–64.

23 Langerholc J., Biseromašnik Ant. Dolinar (v: n. n. tisk, Župnijska kronika ž. u. Mekinje pri Kamniku, zv. II, str. 66–67 (kopijo hrani avtor).

24 *Cerkveni glasbenik*, 2, 1879, št. 9, str. 69–71.

25 *Cerkveni glasbenik*, 4, 1881, št. 2, str. 14–15 in 5, 1882, št. 6, str. 46–47.

biti od posvetne različna, cerkvenim zahtevam primerna.

Potem se oglasi za besedo č. g. A. Dolinar. — On najpervo zagovarja „Cerkv. glasbenik“, ker ta razpravlja liturgična vprašanja, kajti to je v pravih cecilijinega društva samih izrečeno in med posredke k dosegu namena prišteto tudi priporočanje, naznanovanje in razširjanje liturgičnih spisov, tako ravnaajo vsi organi cecil. družeb n. p. dr. Witt-ovi „Fliegende Blätter“, „Musica sacra“, Battlogg-ov „Kirchenchor“ in dr.; tudi ste liturgija in cerkvena glasba v tako tesni zvezi, da se druga od druge ločiti ne daste. Reforma cerkvene glasbe se zamore izpeljati le na podlagi cerkvenih določb, te določbe pa se ne dotikajo samo značaja, ampak tudi liturgične porabe petja, t. j. one določujejo ne le „kaj“ in „kako“, marveč tudi „kdaj“ se ima kaj peti. Te določbe morale bi biti vsakemu duhovnu, pa tudi organistu, znane. V novejšem času jele so se take cerkvene določbe, postave in pojasnila zbirati, tako da se vsak lahko z njimi soznani. Tako je že pokojni dr. Dominik Mettenleiter zbral lepo število takih cerkvenih določb v svoji „Musica“ (2. zvezek 1868), pa tudi koledar sv. Cecilije za leto 1879, uredovan od Habberla v Ratisboni, prinesel je lepo zbirko cerkvenih postav in določil, ki se ozirajo na cerkveno glasbo sploh, na sv. mašo in njene posamezne dele, na slovesne večernice,

Del Dolinarjeve razprave na 3. občnem zboru Cecilijinega društva Ljubljana

(7. 8. 1879; CG 2, 1879, št. 9, str. 70).

pisal z inicialko K., kar pa je po vseh poizvedbah nedvomno pripeljalo do našega Antona Dolinarja: namesto orgel je moral za kor kupiti le harmonij, njegov kor pa je na začetku štel le 14 pevcev: dve tretjini dečkov (očitno za ženske pevske glasove) in ena tretjina moških glasov.²⁶ V nadaljevanju Dolinar sam razkrije svoje nepoznavanje glasbe, saj zapiše: »[...] *Kajti omenjeno bodi mimogrede, da nje-den ne zna le četveroglasno igrati ter petja spremljevati, [...]*«. ²⁷ In spet potarna, kar smo že spoznali na enem od občnih zborov (1878) Cecilijinega društva Ljubljana, po pesmarici, ki je očitno še ni.²⁸ Za naslovom *Velika ali peta maša*²⁹ se zagotovo skriva nepodpisani A. Dolinar, saj objavi inserta njegovega kasnejšega

26 *Cerkveni glasbenik*, 4, 1881, št. 2, str. 15.

27 To je A. Dolinar zapisal ob odhodu dotedanjega organista, ki je bil v župnijski cerkvi sv. Vida v njegovih Lučinah (ko je tam bil prav on župnijski upravitelj, 1879–1910); ta jih je zapustil ob sv. Juriju, tj. 23. 4. (1881); v: *Cerkveni glasbenik*, 5, 1882, št. 6, str. 46.

28 »[...] *S pesmarico se bode zadostilo cerkvenemu zaukazu, da se brez škofovskega dovoljenja ne sme ničesa v cerkvi peti, a korom se bodo ponudile pesme za vse praznike in slučaje cerkvenega leta na izbor; priloge »Glasbenikove«* (tu je mišljen CG, op. F. K.) *pa bodo potem lahko prinašale le bolj dovršene umotvore cerkvene glasbe bolj izurjenim korom v veselje in korist, ko so se doslej morale ozirati tudi na manj vežbane kore po deželi. Dobro nam torej došla cerkvena pesmarica [...]*«. V: *Cerkveni glasbenik*, str. 47.

29 *Cerkveni glasbenik*, 18, 1895, št. 12, str. 89–93.

Oglasnik.

Najiminitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi. Z dodatkom : „O petju mašnikovem pri altarji“.

Za učitelje in pevovodje sestavil in uredil Ignacij Mitterer prošt in stolni kapelnik v Brixenu. Z dovoljenjem poslovenil A. Dolinar-Lučinski. V Ljubljani 1887. Založilo „Cecilijino društvo“. Tisk R. Milicev.

Dobiva se pri tajništvu „Cecilijinega društva“ in v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani iztis po 40 kr., po pošti 45 kr.

Oglasnik v *Cerkvenem glasbeniku*, ki bralce obvešča o prodaji Dolinarjevega prevoda.

(ali pa prav v tem času pripravljajočega) prevoda teksta znamenitega Nemca Ignaza Mittererja in njegovih *Določb o katoliški cerkveni glasbi* sovpadata. Kakor kaže naslov, se je Dolinar tokrat lotil bolj besedne, jezikovne kot pa glasbene razlage maše, te ciklične liturgične glasbene oblike, ki zajema obredne speve krščanskega bogoslužja, zlasti speve njegovega obveznega, stalnega dela, ordinarija. V ta namen omeni stalne speve (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei*) **pri peti maši in njene spremenljive speve** (*Introitus, Graduale, Alleluja, Offertorium, Communio*). Nazadnje je A. Dolinar v CG omenjen tudi v zvezi s poročilom o jubilejnem, 20. občnem zboru Cecilijinega društva v Ljubljani (13. in 14. 6. 1927),³⁰ saj ga je takrat predsedujoči pater Hugolin Sattner posebej pozdravil med imenovanimi gosti: »[...] gg. zlatomašnika Ant. Dolinarja [...].«³¹ Iz istega dokumenta nadalje razberemo še zadnjo omembo A. Dolinarja v krogu aktivnega članstva Cecilijinega društva Ljubljana; saj mu je bilo takrat že dobrih 80 let in je bil le še dobra tri leta pred smrtjo: »[...] 5. Volitve: Po vzkliku se izvolijo vsi dosedanji odborniki; le na mesto odstopivšega g. Anžiča se izvoli g. Anton Dolinar ter kot deseti odbornik [...].«³²

5. Volitve. Po vzkliku se izvolijo vsi dosedanji odborniki; le na mesto odstopivšega g. Anžiča se izvoli g. Anton Dolinar ter kot deseti odbornik g. katehet Ivan Pivk.

Šele leta 1927 je Dolinar postal član odbora Cecilijinega društva Ljubljana.

V tem pomanjkanju izvirne glasbene literature, ki bi A. Dolinarja uvrstila tudi med (slovenske cerkvene) skladatelje, se zdi še najvrednejši njegov prevod dela (nemškega) duhovnika in skladatelja Ignaza Martina Mittererja (1850–1924)³³ z naslovom *Najiminitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi*³⁴ enega

30 *Cerkveni glasbenik*, 50, 1927, št. 7–8, str. 129–135.

31 *Cerkveni glasbenik*, 50, 1927, št. 7–8, str. 131.

32 *Cerkveni glasbenik*, 50, 1927, št. 7–8, str. 135.

33 http://de.wikipedia.org/wiki/Ignaz_Mitterer / z dne 22. 8. 2014.

34 Škulj, *Leksikon cerkvenih glasbenikov*, str. 238.

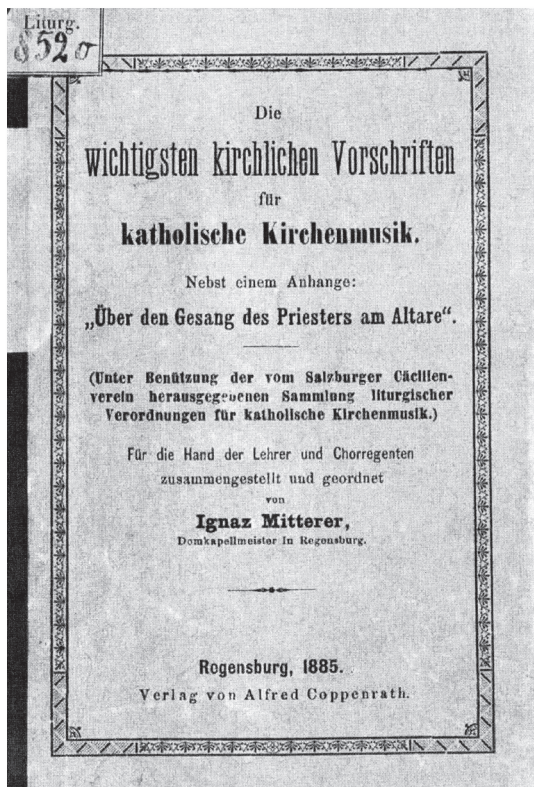
»glavnih skladateljev, ki so ustvarili novo cerkveno glasbeno linijo, nekako zli-tje med novim glasbenim tokom in med rimskim 'stille obligato'.«³⁵ Delo predsta-vlja prvo samostojno strokovno publikacijo s področja cerkvene glasbe, prevede-no v slovenski jezik. O tem, kako pomemben se je zdel Dolinarjev prevod Mittererevega traktata za tedanje Cecilijansko društvo Ljubljana in nasploh za cerkveno in glasbeno stroko, priča nekaj (redkih) poročil, ocen pri nas.³⁶

Anton Dolinar - Lúčinski kot prevajalec / Jernej Antolin Oman

Uvod

Prevajalec strokovnih besedil iz drugih jezikov v slovenski jezik je v drugi polovici 19. stoletja naletel na jezikovno oviro. Slovenski jezik še ni premogel vseh izrazov, ki bi bili prilagojeni za rabo v strokovnih publikaci-jah. V tem času se skladno z večjo vlogo slovenskega jezika v izobraževa-nju, pojavi potreba po prevodih tujih, večinoma nemških, učbenikov v slo-venski jezik. Posebno mesto pri tem zavzema Slovenska matica, ki je bila ustanovljena leta 1864 prav za namen izdajanja zahtevnejših publikacij s področja jezikoslovja, naravoslovja in

Naslovnica knjige Ignaza Martina Mittererja z naslovom *Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik* (1885).

- 35 Trobina, *Slovenski cerkveni skladatelji*, str. 251. Stille obligato pomeni (ital.) oznako, ki izvajal-cem ne dopušča izpuščanja spremljevalnega glasu (op. F. K.).
- 36 Napoved izida in prodaje je v: *Cerkveni glasbenik*, 11, 1888, št. 4, str. 32 (Oglasnik): »f.../ Najmimenitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi. Z dodatkom. 'O petju mašniko-vem pri altarji.' Za učitelje in pevovodje sestavljen in uredil Ignacij Mitterer prošt in stolni kapel-nik v Brixenu. Z dovoljenjem poslovenil A. Dolinar - Lúčinski. V Ljubljani 1887. Založilo 'Cecilijino društvo.' Tisk R. Milicev. Dobiva se pri tajništvu 'Cecilijinega društva' in v Katoliški bukvarni' v Ljubljani, iztis po 40 kr., po pošti 45 kr. [...].« *Cerkveni glasbenik*, 47, 1924, št. 9–10, str. 107 pa prinese v rubriki *Razne vesti* le poročilo, da je I. Mitterer umrl.

humanistike.³⁷ Na področju naravoslovja je s prevajanjem del A. Pokornyja, E. A. Rossmässlerja in F. Schoedlerja oral ledino Ivan Tušek, doma iz Martinj Vrha. Med svojim bivanjem v Zagrebu je zavzeto zbiral hrvaško terminologijo. Njegovo besedje, uporabljeno v prevodih naravoslovnih priročnikov, je kasneje, prek Pleteršnika in Breznika, prešlo v splošno rabo v slovenskem jeziku.³⁸

Na področju glasbe je bila leta 1872 v Ljubljani ustanovljena Glasbena matica, ki pa se je omejila na izdajanje notnega gradiva. Pet let kasneje je bilo prav tako v Ljubljani ustanovljeno Cecilijino društvo, ki je združevalo ustvarjalce, preučevalce in ljubitelje cerkvene glasbe. Društvo je že leto po ustanovitvi pričelo izdajati mesečnik *Cerkveni glasbenik* (CG), ki je najstarejša še izhajajoča slovenska revija s področja glasbe. Priloga mesečnika je bila *Muzikalna/Glasbena priloga*, ki je prinašala nove skladbe, namenjene bogoslužni rabi. Društvo je združevalo duhovščino, organiste in cerkvene pevce.³⁹

Sodelavec CG je bil tudi Anton Dolinar - Lúčinski. Njegovo najpomembnejše delo je prevod nemške knjige Ignaza Mittererja⁴⁰ *Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik*. Delo je bila prva samostojna strokovna publikacija s področja cerkvene glasbe, prevedena v slovenski jezik. V izvirniku je bila prvič izdana leta 1885 (Regensburg: A. Coppenrath) in že prihodnje leto ponatisnjena ter kasneje dopolnjena izdana še dvakrat, kar kaže na njeno precejšnjo priljubljenost in uporabnost.⁴¹

Knjiga ima na str. [2] zapisano: »v natis dovolili so milostni knezoškof Ljubljanski, gospod dr. Jakob Missia ...«. Po Zakoniku cerkvenega prava so morale knjige, ki so jih izdali duhovniki ali je njihova vsebina povezana z vero, skozi predhodno cenzuro, ki je bila pridržana krajevnemu ordinariju – škofu ali redovnim predstojnikom.⁴²

V imenu Cecilijinega društva je za dovoljenje – aprobacijo za natis ustno zaprosil društveni tajnik Ivan (Janez) Gnjezda. 22. 8. 1887 je škofijski ordinariat izdal dovoljenje za natis in predlagal nekaj manjših popravkov k besedilu.

Primerjava slovenskega prevoda z izvirnikom

Že vizualno sta slovenska in nemška izdaja dela skoraj identični. Obe sta izdani v formatu male osmerke, podobni so tudi uporabljeni fonti in postavitev besedila.

37 Matica slovenska dovoljena!. *Novice: gospodarske obrtniške in narodne*, letnik 22(1864), št. 8 (24. februar), str. [57].

38 Bufon, Ivan Tušek (1835–1877), str. 257–260.

39 Karlin, *Spominska knjižica ob petindvajsetletnici Cecilijinega društva v Ljubljani*, str. 3–19.

40 Ignaz Mitterer (2. 2. 1850 Vergein-St. Justina bei Assling–18. 8. 1924 Brixen/Bressanone), avstrijski duhovnik, skladatelj in muzikolog. (*Österreichisches Musiklexikon*). Dostop na spletni strani 25. 2. 2015: http://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_M/Mitterer_Anita.xml.

41 <http://www.worldcat.org/>. Prevzeto: 25. 2. 2015.

42 prim. Odar, *Cerkvene določbe o tisku*. Ljubljana: s. n., 1939. Str. 79–106.

Prevajalec se pri slovenjenju obravnavnega dela ni veliko odmaknil od izvirnika. Na to kaže že prevod naslova:

Najimennitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi. Z dodatkom: »O petju mašnikovem pri altarji«.

In v nemščini:

Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik. Nebst einem Anhang: »Über den gesang des Priesters am Altare«.

Tudi sicer je prevajalec ohranil razdelitev besedila na poglavja in odstavke. Prevedel je vse nemško besedilo, v latinščini je ohranil poimenovanja cerkvenih dokumentov, bogoslužnih delov, mašnih spevov ipd. Za slovenske bralce, neuke latinščine, je v slovenščino prevedel besedilo, ki je vzeto iz okrožnice papeža Benedikta XIV., ki je v nemški izdaji samo latinsko (nem. izd. str. 36, slo. izd. str. 31–32).

VIRI:

Rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani:

Dolinar, Anton: Kratek opis župnije (lokalije) Lučinske v zemljepisnem, zgodovinskem, gospodarstvenem ter običajnem oziru. V: *Zapuščina I. Vesela*, sign. 302, VII.

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL):

NŠAL 202, Cecilijansko društvo v Ljubljani (škatli 1 in 2).

ŠAL / SP V., fasc. 138.

Župnijski urad Mekinje (pri Kamniku):

Kronika. Zv. II, str. 66–67.

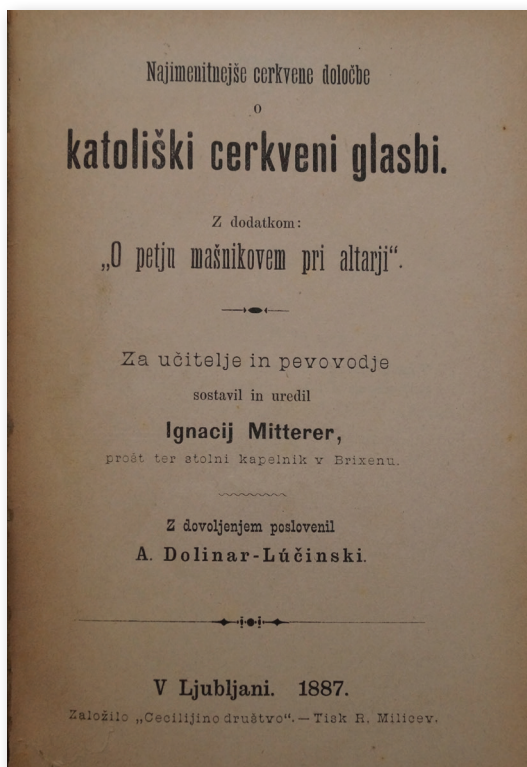
Časopisni viri:

Cerkveni glasbenik, letnik 1/1878, št. 1 do letnik 50/1927, št. 7–8. Ljubljana : Družina, 1878.

Dolinar, Anton: Cerkveni letopis. V: *Slovenec : političen list za slovenski narod* XXVIII, št. 198, Ljubljana : Ljudska tiskarna, 1900, str. [2].

Novice : gospodarske obrtniške in narodne, letnik 22(1864), št. 8 (24. februar). Ljubljana : J.

Blaznikovi dediči, 1864, str. [57].

Naslovnica Dolinarjevega prevoda dela Ignaza Martina Mittererja z naslovom *Najimennitnejše cerkvene določbe o katoliški cerkveni glasbi* (1887).

Spletne strani:

<http://archive.today/cLOvv>. Prevzeto dne 27. 7. 2014.

Ignaz Mitterer (2. 2. 1850 Vergein-St. Justina bei Assling–18. 8. 1924 Brixen/Bressanone), avstrijski duhovnik, skladatelj in muzikolog (Österreichisches Musiklexikon). Dostop na spletni strani 25. 2. 2015:

http://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_M/Mitterer_Anita.xml.

http://de.wikipedia.org/wiki/Ignaz_Mitterer. Prevzeto dne 22. 8. 2014.

[http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Dolinar_\(skladatelj\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Dolinar_(skladatelj)). Prevzeto dne 27. 7. 2014.

<http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi175826/>. Prevzeto dne 27. 7. 2014.

<http://www.worldcat.org/> Prevzeto: 25. 2. 2015.

Drugi viri:

Ferlan, Jure: e-pismo z dne 23. 1. 2015.

LITERATURA:

Bufon, Zmagoslav: Tušek, Ivan (1835–1877). V: *Slovenski biografski leksikon* 13. zv.: Trubar – Vodaine, Ljubljana : Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1982, str. 257–260.

Dolinar Anton: Kratka zgodovina župnije sv. Vida v Lučinah. V: *Loški razgledi* 39, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1992, str. 222–239.

Karlin, Andrej: *Spominska knjižica : ob petindvajsetletnici Cecilijinega društva v Ljubljani*. V Ljubljani : Cecilijino društvo, 1902, 93 str.

Križnar, Franc: /Dr./ Anton Dolinar (1894–1953). V: *Loški razgledi* 61, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2014, str. 171–194.

Križnar, Franc: Dvoje obletnic rojstev glasbenikov – kulturnih delavcev Ločanov v letu 1994. V: *Loški razgledi* 41, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1994, str. 265–272.

Križnar, Franc: Luka Dolinar (1794–1863). V: *Loški razgledi* 60, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2013, str. 207–222.

Lesjak, Anton: *Zgodovina dobrovske fare pri Ljubljani*. [Ljubljana] : J. Babnik, 1893, IV, 172 str., [4] f. pril.

Odar, Alojzij: *Cerkvene določbe o tisku*. [Domžale-Groblje : Misijonska tiskarna], 1939, 3 zv. (344 str.).

Slavimo Gospoda : bogoslužna pesmarica in molitvenik. Celje : Mohorjeva družba, 1988, 862 str.

Stanonik, Marija: Antona Dolinarja opis Lučinske krajine iz leta 1870. V: *Loški razgledi* 31, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1984, str. 147–157.

Stanonik, Marija: *Nekoč je bilo jezero*. Škofja Loka : Muzejsko društvo Škofja Loka, 2005, 211 str. *Škofja Loka in njen okraj v luči gospodarskih in kulturnih prizadevanj*. Škofja Loka : Odbor za I. obrtno-industrijsko razstavo, 1936, 72 str.

Škulj, Edo: *Leksikon cerkvenih glasbenikov*. Ljubljana : Družina, 2005, 479 str.

Trobina, Stanko: *Slovenski cerkveni skladatelji : z uvodom v cerkveno glasbo in njeno zgodovino*. Maribor : Obzorja, 1972, 311 str.

Summary

Anton Dolinar - Lúčinski

1847–1930

The Dolinars came to Lučine in the second half of the 18th century. Since then, the majority of Lučine sextons and organists have been from this family. Anton Dolinar (1847–1930), as a seminarian, described the life of people in the Lučine locality. He served as priest and teacher in his home parish for more than 30 years. During this time, he built a new parish church. He retired in 1910 and withdrew to the Monastery of the Brothers of Mercy in Kandija near Novo mesto. There he wrote a history of the Lučine parish, which is still today an essential source of data for all research into this area. He died in 1930 in Mekinje near Kamnik.

*Anton Dolinar, priest and polyglot, is also claimed by some to have been a composer. Unfortunately, we were unable either to confirm or reject the assumption that he was trained in music. It is true that he was a firm advocate of the St. Cecilia movement in Slovenia, i.e., the renewal of church music that brought many other trends to Slovene music at the end of the 19th and beginning of the 20th century. Among other things, he was one of the (co)founders of the Ljubljana Cecilia Society, firmly helping to shape it in its first decades, a speaker at its general assemblies and author of many (professional music) articles in the central, not just church, music journal *Cerkveni glasbenik*. This was certainly a major co-former of Slovene (church) music in the aforementioned time and space.*

However, it has not been proved whether he wrote any musical works.

*Dolinar's most important testified work is thus his translation of a book by the German priest and composer, Ignaz Martin Mitterer (1850–1924), *Die wichtigsten kirchlichen Vorschriften für katholische Kirchenmusik*, entitled *The most eminent Church provisions on Catholic church music* (1887). *The work was the first independent professional publication in the field of church music translated into Slovene.**

The Slovene and German editions of the work are visually almost identical and there is also no great difference from the original in the Slovene rendering. The translator retained the division of the text into chapters and paragraphs. He translated all the German words but retained in Latin the designation of the church documents, the liturgical parts and the hymns for mass.